

Αποστ. Β. Οὐνοῦ/Α } ἡ ἑὶ Ἀρχὴν ἰολερωμένην
Λαογραφικά Μαδύτου } Ἀναστροφῆς Ἀθῆναι

Ἀρχὴν ἑρμηνεύσασα
113 γράφει/ἑρμηνεύσασα
ἑρμηνεύσασα Ε! 1938-9
r. 112-122
- 128

8. Σὲ νέαν ἀχρήματον

Παλλικάρι μου χρυσό, κόρδα ἔχς κι φούντα,
ἄμουρφο καμαρουτὸ μὰ τᾶσπρα πούντα,

9. Σὲ δάσκαλο

Δάσκαλε Παλαχωνῆ, τᾶντιρά σου φαίνονται,
τοῦ κεφάλι σου κουνεῖ μὴ σὶ κακουφαίνεται.

10. Σὲ πλοῖον

Καράβι καραβάκι, ποῦ πᾶς γιαλὸ γιαλό,
μὴ πράσινη παντέρα κι μὴ χρυσὸ σταυρό.

11. Στὸ βοριά, καὶ νότο

Φύσα βοριά μου δροσινὲ κι σὺ νοτιά μου ποῖμα,
νὰ φέρετι τοῦ πουλάκι μου κεῖνι σὶ μένα κωῖμα.

12. Σὲ χῶλο καὶ ἄλαλο

Κουτσὸς στοὺν κάμπον ἔτοχε νὰ φτάσει καβαλλάρη,
κι οὐ βουβὸς τοὺν ἔλιγι. — Γεῖα σου βρὲ παλικάρι.

13. Σὲ τυφλό

Στραβὸς βιλὸνα γύφευε μέσα στὴν ἀχυρώνα
κι οὐ κουφὸς τοὺν ἔλιγι. — Τὴν ἄκουσα κι βρόντα.

14. Στὸ Μάη

Μᾶς κι μεγαλοκομματάς,
πέντε φορὲς νὰ φᾶς
κι πάλι νὰ πεινᾶς.

15. Στὸ Φλεβάρη

Φλεβάρης φλεβαρίζει
καλοκαιριᾶς μυρίζει,
μὰ σὰν τὰ γουδουρίσει,
ὡς τοῦ κόκκαλου καθίζει.

16. Στὸ Μάρτη

Μάρτης—γδάρτης κι Παλκουκάφτης.

17. Στὸς ἁγίους Βαρθάρα—Σάββα καὶ Νικόλα

Ἄγια Βαρθάρα βαρβαρών'
Ἄγιος Σάββας σαβανών'
Ἄγιος Νικόλας παραχών'.

17. Στὸ σπουργίτη

Ἄσπρουγίτος εἶμι γώ, ἕνα χάλκουμα γεμίζ᾽
 τοῦ πουδάριμ' τοῦ χουντρού, κῆνα γάμου βισλετιζ᾽(1).

18. Σὲ κυνηγὸ

Ὄρα καλὴ στὴν πρύμη σου
 κι ἀγέρας τὰ πανιά σου
 κῆνα πουλὶ πετάμενου
 νὰ μὴ βριθῆ βρουστά σου.

19. Σὲ παπὰ

Δάσκαλε παπαπροεβύτα,
 πάρε τὸν τρουβὰ καὶ ζήτα

20. Σὲ ποντικὸ

Πουντικὸς μὲ τὴν βιρέτα
 κάθουνταν πὰν' σὶ μιὰ πέτρα,
 κι ὀποιος πέρνα τὸν χαιρέτα.
 Πέρασι κῆνα γατὶ
 κὶ τὸν πῆρ' ἀπὸ τὰ φτί.

21. Στὸν ἥλιο

Ἔβγα νῆλιο πύρουσέ μι
 κὶ ταχνὰ γὰ σὶ πληρώσου,
 οὔλο μάλαμα κὶ ἄσῆμι
 καὶ διαμαντοδαχτυλίδι.

22. Στὸν σκαντζόχοιρο

Ἄσκαντζόχοιρους σουλῆνα
 κάδαν κῆπεξε τὴ λύρα,
 πέρασε κῆ ἀχελώνα
 κι οὐ λαγὸς ἐκάν' τοῦ μάτι.
 — Γκέλ μουρή, μουρὴ κοουτέσσα,
 πῆδα κῆλα κὶ ἀπὸ μέσα.

23. Σὲ παντοπώλη

— Παντρέψω(2), παντρέψω, τὴν κοουρί-
 τσα μου,
 — Νὰ τὴν δώσω μπακαλάκι,
 ἔμουρφο παλικαράκι,
 — Δὶν τὸν θέλω τὸν βακάλη,
 τὸν σαρδελοδαγκανιάρη.

24. Σὲ ράφτη

— Παντρέψω παντρέψω μπαμπακούλα μου,
 νὰ τὴν δώσω ἴνα ραφτάκι
 ὄμουρφου παλικαράκι,
 — Ὅχου! μάννα μ' δὲν τὸν θέλω
 τώρα πέφτου κι ἀποθαίνω,
 οὔλη μέρα ράφτει ράφτει,
 κὶ τοῦ βράδου μῦγες χάφτει.

25. Σὰμπέλι

— Ἀμπέλι μου πλατόφυλλου κὶ κοντουκλαδεμένου,
 περισσέψαγη τὰ χρέγια μου κὶ θὰ νὰ σὲ πουλήσω,

1) ὑπηρετεῖ (λ. τ.)

2) ἀρχαϊκὴ χρῆση τοῦ μέλλοντος.

—Μὴ μὲ πουλῆς, ἀφέντη μου, κὶ μὴ μὲ παζαργιάζεις,
μὸν βάλει νιοὶ γιὰ κλάδεμα κὶ νιὲς γιὰ κορφολόγημα,
κιόσα βαρέλλια ν' στὰ σκαργιὰ σὺλα θὰ τὰ γεμίσω.

26. Σιὴν Ἀργυρῆ

Ἀργύρω Ἀργύρω, τὰ μαλλιά σ' τριγύρω.

27. Σ' ἀναβροχιά

Βρέξι βρέξι, μιὰ βρουχί,
νὰ κατέβει στοὺ τσαρσί,
νὰ βραχοῦν οἱ τζουμπανοὶ
μὲ τὰ πρόβατα μαζί.

28. Στὸν πελαργὸ

Λελέκι λελέκι νταβαντᾶ,
οῖξι γρόσια καὶ φλωργιά,
νὰ μαζώννα τὰ παιδιὰ,
μὲ τὰ κόκκινα βρακιὰ.

29. Εἰς ὠκιμον

Βασιλικὸς κιᾶν μαραθῆ τῆ μυρωδιὰ τὴν ἔχει,
Ἡ ἀγάπη μου ἂν μαραθῆ, τὴν ἔννοια μου τὴν ἔχει.

Β'. Τραγούδια διάφορα

1. Τὸ πουλί ποὺ πέταξε

Μὰ τὴν ἅγια Παρασκευὴ	Ἐσκαρταλεύκι τοῦ πουλί
πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί.	ἔφυγε τοῦ πουλάκι,
Τοῦ τάγιζα τὴ ζάχαρη,	10 τᾶηδόνι τᾶηδονάκι.
ἄλο γιὰ σένα ἄχαρη,	Πάγ' στῆς Προύσας τὰ βουνά,
5 Τοῦ τάγιζα κὶ μόνον	στὶς βρύσες, ζτὰ κρύα νερά
ἀπὸ τὴν ἀγάπ' ποὺ τῶχω.	κὶ στῆς Μπαρμπαργιάς τὰ μέρη,
Ἀπὸ τοῦ μόνον τὸν πολὺ	ποῦναι τοῦ δικό μου ταῖρι.
	(Πλαγιάρι)

2. Ἐρωτικὰ καράβια

Ποῦ ναῦρω γὰ βασιλικὸ	κοριτσάκια φορτωμένα,
—μαῦρα ν' τὰ μάτια πάγαπῶ—	—κὶ τρίζουνε τὰ καημένα,—
νὰ πλέξω ἓνα φρουκάλι,	παντρεμένες στὴ σεντίνα
—ἔμορφο ἀνατουράλι,—	—κὶ ψουφοῦν ἀπὸ τὴν πείνα.—
5 νὰ φρουκαλῶ τὴ θάλασσα,	15 κοριτσάκια μέσ' τᾶμπάρι,
—κόρη μ' γιὰ σένα χάλασα—	—κιόποιος θέλ' ἄς πάει νὰ πάρει.—
νὰ περνοῦνι καραβάκια,	Παλλικάρια τοῦ καιροῦ σας,
—ἔμορφα παλλικαράκια.—	—παντρευτῆτε νᾶρθ' ὁ νοῦς σας—
Γιὰ δὲς καράβια ποῦρχουνται	κοριτσάκια γειά σας γειά σας,
10—πόλ' ἔμορφα μὶ φαίνονται—	20—κὶ γριὲς ἀνάθεμά σας.

3. Ὁ φρουρός

- Τώρα τὰ πουλιά, τώρα τὰ χελιδόνια,
 τώρα οἱ πέρδικες συχνολαοῦν κι λένε·
 —Ξύπν' ἀφέντη μου, ξύπνα καλέ μ' ἀφέντη,
 ξύπνα ἀγκάλιασε κουρμί κυπαρισσένιο,
 5 ἄσπρουνε λιμό, βυζάκια σὰν τοῦ γάλα.
 —Ἄφσι λιγερή, νὰ κοιμηθῶ λιγάκι,
 γιατί ἀφέντης μου στη βάρδια μέχ' ἀπόψα.
 Για θὰ σκοτωθῶ, για σκλάβος θὲ νὰ γίνω.
 Ἔδωκ' οὐ Θεὸς κὴ Παναγιὰ Παρθένα,
 10 κὶ ξισπάθωσα σὲ δυὸ χιλιάδες μέσα.
 Χίλιους ἔκοψα κὶ χίλιους σκλάβωσά τους.
 Ἔνας μέφυγι κὶ κείνος λαβουμένος
 εἶχε ἀητοῦ φτερά κὶ λιονταριοῦ τὰ νύχια.

4. Τὸ μοναστήρι

- Γειτόνισσα γειτόνισσα, καλὴ γειτόνισσά μου,
 Μάζου τὰ ποτιεῖρα σου κερχουντι στήν αὐλή μου,
 κι τρῶνε τὸ σιτάρι μου κι πίνουν τὸ νιρό μου,
 κι με τὰ δυὸ ποδιάρια τους σκαλίζουν τὴν αὐλειά μου.
 5 Τὸ χῶμα μὴ χρειάζεται νὰ χτίσω μοναστήρι,
 νὰ βάλω νιὲς καλογριὲς κένα καλογεράκι,
 νὰ ἀγνατεύ' ἢ θάλασσα τὰ λήγορα παρτίδα,
 ποὺ ταξειδεύουνε οἱ νιοὶ τᾶξια παλλικάρια.
 Κένα καράβι ρώτησαν, ποὺ εἶτανε στὴ βόλτα.
 10 —Ὦρα καλή σ' οὔτο ἀμπαρλή κὶ στοῦ Θεοῦ τὴ στράτα.
 Μὴ μ' εὔκessai καλόγερε, μὴ με καλοστρατίζεις
 τέχω ὄβρηθὸν πραγματευτὴ κὶ Τοῦρκο καπετάνιο.

(Γαλατᾶς)

5. Ὁ θάνατος τοῦ ναύτη

- Παρασκευὴ ξημέρωμα μὴν εἶχε ξημερώσει,
 ἀρρώστησεν οὐ ναύκληρος τοῦ πρώτου παλλικάρου.
 Μάιννα δὲν εἶχε νὰ τοὺν κλαίγ', κύρη νὰ τοὺν λυπάται,
 μήτ' ἀδερφὸ μήτ' ἀδερφή νὰ τοὺν ψυχοπονᾶται,
 5 μόνου τὰ γεμιτζόπουλα τῶμουρφα παλλικάρια,
 ὅπου ἐμπαινοβγαίνανε μὴ δάκρυα στὰ μάτια.
 —Σήκω ἀπάνω ναύκληρε, κάτσε νὰ ψυχοπιᾶσεις,
 νὰ κουμπασάρεις τοὺν καιρό, νὰ βγοῦμι σὲ λιμνιῶνα.

- Γιὰ πιάστε με νὰ σηκουθῶ κι βάλτε με νὰ κάτσου
 10 κι δέστε τὸν κεφάλι με δυὸ με τρεῖς *μαμουῦκες*,
 κι φέρετε μου τὴ χάρτα μου, τὸ ἀργυρὸ κουμπάσου,
 νὰ δγιῶ σὲ τὶ νερά μαστε κεῖς τὶ νερά ἀρμενίζω.
 Εἶναι τῆς Μάλτας τοῦ νησι τῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη.
 Ἐκεῖ θὰ πὰ νὰράξωμε σὲ ἔμορφου λιμνιῶνα,
 15 πῶχει τὰ κρούσταλα νερά, τὰ δέντρα φουντωμένα,
 ἐκεῖ κι νὰ με θάψετε σὲνα καινούργιο μνημα.
 Σκάψτι βαθειά, σκάψτι πλατειά δέκ' ἀνομάτοι τόπο,
 κεῖς τοῦ δεξί μου τοῦ πλευρὸ ἀφήστε μιὰ θυρίδα,
 νὰ μπαινοβγαίνουν τὰ πουλιά, νὰ φέρνε τὰ μαντᾶτα,
 20 μαντᾶτ' ἀπὸ τὴ μάννα μου κι ἀπὸ τὴν ἀδερφή μου,
 μαντᾶτ' ἀπ' τὴν ἀγάπη μου, ποὺ νιὰ γίνηκε χήρα.
- (Αγγελοχώρι)

6. Ἡ φόνισσα

- Ἄντρούλιακας κάποιος βγήκε νὰ κυνηγήσει,
 μὴ τὰ ξεφτέρωγα τῆς Βλαχίας, μὴ τὰ σόματα τῆς Πόλης,
 μὴ τετρακόσιους ἄρχοντες μ' ἑξήντα δυὸ λεβέντες.
 Ἄφσι κι γυὸ με γράμματα, διαβάζει τὸ ψαλτήρι.
 5 Κιὸ δάσκαλος τὸν σκόλασε νὰ πὰ νὰ γεματίσει.
 Στὸν δρόμον ὅπου πήγαινε στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει,
 βροῖσκει τὴ μάννα τ' ἄλλα κεῖταν ἀγκυλισμένη.
 —Στάσου νᾶστ' ὁ πατέρας μου νὰ τοῦ τὸ μολογήσω.
 —Βρὲ σὺλε τεῖδες, τί θὰ πεῖς, κι τί θὰ μολογήσεις ;
 10 —Καλὰ εἶδα, καλὰ θὰ πῶ, καλὰ θὰ μολογήσω.
 Ἰψὲς βραδὺν ξανάστρωσε ἔξω στὸν περιβόλι.
 Πάγω κι γὼ νὰ κοιμηθῶ στὴν ἀργυρῆ μου στρώση,
 βροῖσκα χερᾶκια τέσσερα τὰ δυὸ τοῦ δάσκαλού μου.
 Στὴν κάμαρά της τῶραξι στὴν κάμαρα τοῦ κράζει,
 15 οὐσὰν πουλι τοῦ ἐπιασε, οὐσὰν ἀρνὶ τοῦ σφάζει.
 Τοῦ σκουτάκι τ' ἔβγαλε μέσα σὲ ἄσπρου πιάτου,
 τοῦ μάγειρά της ἔκραξε νὰ τῆς τοῦ μαγειρέψει.
 —Ἰψὲς βραδὺν μαγεῖρψες μιᾶς λαγίτσας σκότι,
 μαγεῖρψέ του κι αὐτὸ νὰ φᾶμι κι νὰ πιούμι.
 20 Κιοῦ μάγειρας τοῦ ἔννοιωσε, πὼς εἶν' ὁ Κωνσταντῖνος,
 κι χάθουνταν κι ἔκλαιγε κι μρωμὸ δὲν εἶχι.
 Νὰ κιὸ πατέρας τ' ἔρχεται ἀπ' τοῦ λαγωννήγι,
 φέρνει ἐλάφια ζωντανά, τὰρκούδια σκοτωμένα,
 κένα μικρὸ λαφόπουλο φέρνει τὸν Κωνσταντῖνο.

- Γυναίκα, ποῦν' οὐ Κωσταντής, ποῦνι τὰ δυό μου μάτια;
 25 —Στὸ δάσκαλο τὸν ἔστειλα, νὰ μάθει τοῦ ψαλτήρι.
 Εὐτὺς χτυπᾷ τὸν μαύρου του στοῦ δάσκαλο παγαίνει.
 —Δάσκαλε, ποῦναι τὸ παιδί, ποῦναι οὐ Κωσταντής μου;
 —Χτὲς βράδν τὸν ἔστειλα νὰ πάγ' νὰ γεματίσει.
 30 —Τρεῖς μέρες ἔχω νὰ τὸν δγιῶ τρεῖς χρόνοι μὴ φανῆκαν
 κὶ σήμερα ἂν δὲν τὸν δγιῶ θὰ πέσω νὰ πεθάνω.
 Δεξιὰ χτυπᾷ τὸν μαῦρο του στὸ σπίτι του παγαίνει.
 —Γυναίκα μου φέρε ψωμί, φαγὶ νὰ γεματίσω.
 Τὸν μάγειρά της ἔκραξε, τὸν μάγειρά της κράζει.
 —Μάγειρα φέρε μας ψωμί, φαγὶ νὰ γεματίσουμ'.
 Τοῦ σηκοτάκι ἔφερε μέσα σὶ ἄσπρον πιᾶτο.
 35 Τὸν ἄντρα της τοῦ ἔδωκε νὰ κάτ' νὰ γεματίσει.
 Φωνὴ ἀκούει ἐξ οὐρανοῦ, ἀγγελικὴ λαλίτσα:
 —Ἄν εἶσαι σκύλος φάγι με, λύκος κατάλυσε με,
 κὶ ἂν εἶσαι κιὸν πατέρας μου σκύψι κὶ φίλησέ με.
 Εὐτὺς χαντζέρι τράβηξε κομμάτια τὴν ἐκάνει
 40 κὶ στοῦ σακκὶ τὴν ἔβαλε στοῦ μύλο τὴν ἐπάγει.
 —Ἄλεσε, μῦλε μ', ἄλεσε τῆς σακκῆς τὰ κομμάτια,
 νὰ βγάλς ἄλευρι κόκκινου νὰ κάμ' οὐ κόσμους θάμα,
 ἄλεσε κὶ ξανθὰ μαλλιά στοῦ σῶμα βουτηγμένα,
 πῶσφαξ' ἢ μάννα τοῦ παιδί κιὸν ἄντρας τὴ γυναίκα.

7. Ἡ τρικυμία

- Ἐνα καρᾶβι ἀομένιζε μὲ σοροκολεβάντη,
 κὶ κεῖ ἀφορίζει ἡ θάλασσα, κοντεύει νὰ τοῦ πνίξει.
 Εἶχε Ὀβριγιὸ πραγματευτὴ κὶ Τοῦροκο καπετάνιο,
 εἶχε κῆνα Ρωμιόπουλο ποὺ τοὺς καιροὺς γνωρίζει.
 5 —Ἀνέβα, μπρὲ Ρωμιόπουλο, στοῦ μεστινὸ κονντάρι,
 νὰ κουμπασάρεις τὸν καιρό, νὰ γδῆς τοῦ ριζικό μας.
 Παιζογελόντας νέβαινε κλαίγοντας κατεβαίνει.
 —Τῆχεις ρωμιόπουλο κὶ κλαῖς κὶ σκούζεις κὶ χτυπιέσαι.
 —Τάξ', Τοῦροκο, στὰ τζαμινιά, Ρωμιεῖ, στὴν ἐκκλησιά σου,
 10 τάξου κὶ σὺ σκυλόβριγε στὴ χάβρα τὴ μεγάλη,
 ἀνίσως κὶ γλυτώσουμε πὸ τούτη τὴ φουρτούνα,
 νὰ φέρ' ἀμάξια τοῦ κερὶ κὶ ἀμάξια τοῦ λιβάνι.

8. Ὁ ἄφοβος

Ἡ Λένικω καυκήστηκε τὸ Χάρο δὲ φοβᾶται,
 κὶ ὁ Χάρος ὄξω κάθονταν, πολλὰ τὸν βαρουφάνη.

- Μικρὴ λοχίτσα γένηκε πάγει κὶ τὴν κεντρώνει.
 Γιατροὶ τὴν καταπιάνουνται, γιατροὶ τὴν ποφασίζουν.
 5 Κῆ μάννα τῆς μπαινόβγαίνε, κέσνονι τὰ μαλλιὰ τῆς.
 —Πεθαίνεις Ἐλενάκι μου, μὰ μένα ποῦ μάφινεις ;
 —Μάννα μ', ἂν ἔρι' οὐ ἄντρας μου ξαίρεις κὶ μίλησέ του.
 Τὸν λόγον δὲν ἀπόσωσε κὶ τὴ λαλιὰ κρατοῦσε,
 κιό κὺρ Κωνσταντῆς νὰ κιᾶραξε μὶ δώδεκα κομμάτια.
 10 Γυαλὶ κρατεῖ στοῦ χέρι του, τοῦ σπίτι του κυττάζει,
 θωρεῖ σταυροὺς στὴν πόρτα του, παπάδες στὴν αὐλή του.
 Κὶ τὴν φελοῦκ' ἀρμάτωσε κὶ στὴ στεργιά πετιέται.
 Παίρνει τοῦ δρόμο τοῦ δρουμί, δρουμί τοῦ μονοπάτι,
 τοῦ μονοπάτ' τοὺν ἔφερε στὰ ἴσια τῆς ἀλλῆς του.
 15 Βρίσκει μαστόρους κιᾶφκιαναν, μαστόρους μαστορέυαν.
 —Γιὰ πέ μου πρωτομάστορα, πιανοῦ κυβοῦρι κάγεις ;
 —Δὲν ἔχω στόμα νὰ στοῦ πῶ, μιλιὰ νὰ σοῦ μιλήσω,
 τῆς Ἐλεγκούδας τῆς ὠριᾶς τῆς μικροπαντορεμένης.
 Σὰν τᾶκουσεν οὐ Κωνσταντῆς πικρὴ φωνίτσα βγάξει,
 20 κὶ τοῦ μαχαῖρι ἔσυρε κὶ στὴν καρδιά τοῦ μπήγει.
 Ἄντάμα τοὺς ἐθάψανε τοὺς δύο σὲνα λημόρι
 κὶ φύτρωκε κουντὴ μυρτιά, ψηλὸ κυπαρισσάκι.

(Μπαῖρι)

Γ'. Ἐρωτικά**1. Ὁ ντροπαλὸς**

- Μιᾶς χήρας γιὸς εἶνι ἄρρωστος βαρειά γιὰ νὰ ποθάνει
 κὶ μπαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ μὶ γιατρικὰ στὰ χέρια
 κὶ μπαινοβγαίν' ἡ μάννα του μὶ χέρια σταυρωμένα.
 —Πέ μου παιδί μου, τοὺν πόνου σου, νὰ μάθω τοὺν καημό σου,
 5 νὰ πῶ καὶ στὴ Λάρισσα νὰ φέρω τοῦ γιατροῦ σου.
 —Μάννα μ', τῆς Λάρισσας οὐ γιατροὺς δὲν ἔχει νὰ μὶ γιάνει,
 μὸν μνιὰ γειτονοπούλα μου ποῦ κάθητ' κὶ κεντάγει.
 Πέντε χρόνια τὴν ἀγαπῶ καὶ ντρέπουμαι καὶ δὲ μιλῶ.
 Σύρε μάννα μ', καὶ πέτεις του, κάτσε κουβέντιασέ της το.
 10 —Μετὰ χαρᾶς σου γιόκα μου, νὰ πάρω κὶ τὴ ρόκα μου.
 Παίρνει τὴ ρόκα τῆς κὶ πᾶ, βρίσκει τὴν κόρη ποῦ κεντᾶ.
 —Ὡρα καλὴ μου λυγερή.—Καλῶς τὴ μάννα τὴ χρυσεῖ.
 —Κόρη μ', ὁ γιὸς μου σ'ἀγαπεῖ κὶ ντρέπεται κὶ δὲ μιλεῖ.
 —Κὶ γώ, μάννα μ' τοὺν ἀγαπῶ, μὰ ντρέπουμαι κὶ δὲ μιλῶ,
 15 πέ τουνα νᾶρτει τὸ προῖ, νὰ πιούμε τὸν καφέ μαζί.
 Σὰν τᾶκουσε οὐ ντροπαλός, τὴ νύχτα κάμει σὰν τρελλός.

2. Τὸ πράσινο δεντρὶ

- Ποιὸς εἶδε πράσινο δεντρὶ
 μαυροματοῦσα καὶ ξανθὴ,
 νᾶχ' ἀσημένια οἶζα
 καὶ τὰ φύλλα του μυρίζαν,
 5 νᾶχει κλωνιὰ μαλάματα
 καὶ φύλλα μὲ τὰ γράμματα,
 καὶ κάτου στὴ ριζίτσα του
 εἶχε μιὰ κρύγια βρούση,
 ποιὸς τὴν κάνει τέτοια κρίση.
- 10 Κεῖ ποῦσχυφα νὰ πιῶ νερὸ
 φιλῶ τὸν ἄσπρο τὸν λαιμό,
 μῆπεσε τὸ μαντῆλι μου
 τοῦ χρυσοκεντημένο,
 ὅπου μὲ τοῦ κεντούσανε
 15 καὶ μὶ τοῦ τραγουδούσανε
 τρία πάθηνα κουράσια,
 σὰν τοῦ Μάη τὰ κεράσια.

3. Ἡ χήρα

- Δώδεκα χρονῶν κορίτσι χήρα πάει στὴ μάνα του,
 τὰ στεφάνια στὴν ποδιά του κἔκλαιγε τὸν ἄγτρο του.
 —Σιώπα, κόρη μου, μὴν κλαῖς, σιώπα καὶ μὴ δέρονεσαι,
 ἔμορφ' εἶσαι καὶ μικρὴ καὶ ξαναπατρνεύσαι.
 5 —Καλὰ μάνα μ', τί μου εἶπες γιὰ νὰ ξαναπατρνευτῶ,
 σὰν τὸ Μάρκο παλλικαί ποῦ θὰ πάγω νὰ τὸ βρῶ ;
 Εἶδανε στὴν Πόλη πάλτης, στὸ Φανάρι ξακουστός,
 εἶδανε καὶ στὴν ἀρμάδα ἕνα νεὸς μοναχός.

4. Ἡ ἔγγυος παρθένος

- Μιὰ κόρη κάδαν ἀψηλὰ καὶ εἶταν γαστρομένη,
 κάδουσαν καὶ λογάριζε τοὺς μῆνες ἢ καμημένη.
 —Ποιὸν μῆνα ἀγκαστρώθηκα καὶ ποιόνα θὰ γεννήσω;
 Γεννάω γεννα τὸ Χριστὸ καὶ τὸν μονογενή της,
 5 Φλεβάρης φλέβα ἀνοιξε στὶς ρῶγες τῶν βυζιῶ μου,
 Μάρτη μου, πρώτη ἀνοιξη, καὶ Ἄπριλη μυρωδάτε,
 ὁ Μάη, μάγεψε τὸ νιό, ὅπου τρελλὰ μάγάπα,
 ὅπου μὲ φίλα κἔλιγε ποτὲς δὲ μὲ ἀρνιέται,
 καὶ τώρα μάπαρνήστηκε σὰν καλαμιὰ στοὺν κάμπο.
 10 Βάζουν φωτιά στὶς καλαμιές καὶ κάμπος σκοτινιάζει...
 Ἔτσι μαύρισ' ἡ καρδούλα μου σὰ μαυρισμένος Χάρος.
 Κάμνω νὰ τὸν καταραστῶ μὰ πάλι τὸν λυποῦμι,
 γιὰτι εἶταν νιὸς χρυσόκλωνος κείχι περισσεὺς χάρις,
 μὰ πάλ' ἄς τὸν καταραστῶ καὶ ἄς τὸν ἔλυποῦμι.
 15 Ἀπὸ ψηλὰ νὰ γκρεμιστῆ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσει,
 σὰν τοῦ γυαλὶ νὰ ραγιστῆ, σὰν τοῦ κίρι νὰ λυώσει,
 πέντε γιατροὶ νὰ τὸν βαστοῦν καὶ δώδεκα μαχτούδια,
 καὶ γὼ διαβάτρα νὰ διαβῶ, διαβάτρα νὰ περάσω.

- 20 ὦρα καλή σας, κύρ γιατροί, μύλα τὰ μαθητάρια,
 ἂν κόβουν τὰ ξουράφια σας μὴ σᾶς πονεῖ ἡ ψυχοῦλα,
 ἔχω κὶ γὼ λινὸ πανί, σαράντα πέντε πῆχες,
 τὶς πέντε βάζω γιὰ φαντό, τὶς δέκα γιὰ μιτάρια,
 τὶς ἄλλες τὶς ποδέλοιπες τὶς κάνω σάβανό του.
 — Μωρὴ σκύλλα μὴ ᾄνομη, μωρὴ λεβεντισμένη,
 25 δὲν εἶταν κριταριὸ νὰ πᾶς κὶ κρίση νὰ μὲ κρίνεις,
 μὸν ἔρορες εἰς τοῦ θεοῦ κὶ οὐ Θεοῦ μὴ ἤρε,

Τὸ γράμμα

- Ἔμαθα πὼς ἀρρώστησες, μαῖρα γλυκὰ μου μάτια,
 κῆθελα νάρτω νὰ σὶ γδιῶ γιὰ νὰ μὲ πάψῃ ἡ λαύρα.
 Παίρνω κὶ πάγω μοναχὸς μὲ μάτια δαχτυσμένα,
 κὶ μὴ φωτοῦν οἱ φίλοι μου μὴν εἶνε γιὰ τὰ σένα.
 5 — Φίλε καλέ μας φίλε μας, τείνει τοῦτα τοῦ κάνεις,
 γιὰ μιὰ πανώρια λυγροῦ θὰ πέσεις γὰ πεθάνεις;
 Μὰ μένα δέ μὴ παροροῦν κὶ οἱ ὄχτροι κὶ φίλοι,
 σὰ δὲ μὲ στείλεις μὴ γράφῃ ἀπὸ δικά σ' ἀχειλή.

Δ'. Ἀσματα χοροῦ

1. Ἡ Καλαματιανή

- Τῆς Καλαμάτας τοῦ νερό, — καλαματιανοῦλα μου,
 λένι πὼς ἔχ' ἀβδέλλες — ὁμορφες σὰν περιστέρες.
 Μὰ γὼ, φίλοι, τὸ γέντηκα κ' ἔχ' ὁμορφες κοπέλλες.
 Θαμάζουμ' τοῦ κρύου τοῦ νερό — καλαματιανοῦλα μου,
 5 τὸ ποῦθι καταβαίνει, — Καλαματιανὴ Ἑλένη,
 Ποτίζει δέντρα κὶ κλαδιά, — Καλαματιανοῦλα μου,
 καὶ δάφνες κὶ δαφνοῦλες, — ὁμορφες παπαδοπούλες,
 Ποτίζει κὶ μνιὰ λεμονιά, — Καλαματιανοῦλα μου,
 στοὺν ἄμμου φυτεμένη, — Χιωτοπούλα πηνεμένη,
 10 Κάνει λεμόνια δίφορα, — Καλαματιανοῦλα μου,
 δίφορα μυρουδάτα, — γειὰ χαρά σου μαυρομμάτα.

2. Οἱ λευκάντριες

Κάτου στὸ γιαιλό, κάτου στὸ λεμονίτσια φουντωτή,
 [περιγιάλι Κάτου στὸ γιαιλό, κάτου στὸ
 κάτου στὸ γιαιλό κοντή, [περιγιάλι,

- 5 πλύνουν χιότισσες καλέ,
 τρίκλωνε βασιλικέ,
 πλύναν κιᾶπλωναν
 κι μι τὸν ἄμμο παίζαν,
 πλύναν κιᾶπλωναν, κοντή.
- 10 νεραντζούλα φουντωτή.
 Φύσηξε βοριάς, μαῖστρο—τρα
 [μουντάνα,
 κι ξεσήκωσε, κοντή,
 νεραντζούλα φουντουτή
 κι ξεσήκωσε τᾶπανωφού-
 [στανό της
- 15 κι νεφάνηκε καλέ,
 τρίκλωνε βασιλικέ,
 κι νεφάνηκεν ὁ ποδαστραγά-
 [λός της
 Κἔλαψ' οὐ γιαλὸς κι λάμψαν
 [τὰ κοράβια,
 ἄλα μπρὲ παιδιά, ἄλα μπρὲ
 [παλλικάκια
- 20 νὰ πὰ νὰ φτάσωμε καλέ
 τρίκλωνε βασιλικέ,
 νὰ πὰ νὰ φτάσωμε τὸ ἄστρο
 [τῆς θαλάσσης.
 Ἄν εἶν' πανιά κοντή
 λεμονίτσα φουντωτή,
 25 ἄν εἶν' πανιά νᾶναι τοῦ κα-
 [ραβιοῦ μας,
 ἄν εἶνι κι κουπιὰ καλή,
 Χιωτοπούλα δροσερή,
 ἄν εἶνι κι κουπιὰ νᾶναι τῆς
 [συνηροφιάς μας,
 ἄν εἶνι κοπελιά νᾶναι τοῦ κα-
 [πετάνιου.
- 30 Ἦταν κοπελιά κοντή
 λεμονίτσα φουντωτή,
 εἶταν κοπελιά, εἶταν τοῦ κα-
 [πετάνιου

3. Οἱ πονηκοὶ

- Πέντι πονηκοὶ κι δεκαοχτὼ νυφίτσες, (δὶς)
 γάμο κάτανε (τρὶς) σὶ δυὸ κουκιὰ σιτάρι
 κι τᾶλέθανε (τρὶς) σὲ δυὸ σφοδύλ' ἀπάνω,
 Μαρουδίτσα μου, Κοκινίτσα μου,
 5 κἀπαρμεμένη μου κι ἀρραβωνισμένη μου.
 Νὰ κιού βαθρακὸς μὲ τὸ νερὸ στὸ στόμα, (δὶς)
 —Πάρτε με κι μὲ νερὸ γιὰ νὰ σᾶς φέρνω (δὶς)
 Μαρουδίτσα μου κλπ.
 Νὰ κιὸ μέρηγκας μὲ τὸν μπαλιτὰ στὸν ὄμο, (δὶς)
 10—Πάρτε με κι μὲ γιὰ ξύλα νὰ σᾶς κόφτω,
 Μαρουδίτσα μου κλπ.
 Νὰ κιὸν λέλεκας μὲ τὸν τικνὲ στὸ στόμα (δὶς)
 —Πάρτε με κι μὲ, (σκάσε πειρασμὲ)
 πάρτε με κι μὲ πῆττες γιὰ νὰ πλάθω,
 15 Πέντε πῆττες ἔπλαθε κι δικαπέντε ἔχαφτε (δὶς)

4. Ἡ Μάρω

Θὲ νᾶρχινήσω νὰ τοῦ πῶ τῆς Μάρως τοῦ τραγοῦδι,
 θὰ κάνω κάστρα νὰ σειστοῦν, καράβια νᾶρμενίσουν,

θὲ πᾶν τὰ Μάρω τὸν εἶπλε γιὰ νὰ πάρει.
 — τὴ Μάρω δὲν εἶπλε, μὰ εἶπλε ἀρραβωνισμένη,
 5 Πάρει τὴν Κατερίνη ποὐτὴ ἀρραβωνισμένη,
 παίρει τὴν Μάρω δὲν εἶπλε, μὰ εἶπλε ἀρραβωνισμένη,
 πᾶν παίρει καράβια σὲ σιτάρι, καράβια ἀρραβωνισμένα,
 παίρει χιότισσες ἀδερφὰ, ἀδερφὰ καὶ ἀδερφὰ,
 παίρει ἀρραβωνισμένα, σὲ ἄλλα ἀρραβωνισμένα

(Γαλατῆς)

κὶ νὰ ρίξει δρόσο ἀπάν' στὴ γῆς,
 κὶ νὰ δροσιστοῦνε οἱ βρύσες κὶ τὰ νερά,
 νὰ δροσιστῆ ἀφέντης κὶ ἡ κερά,
 κὶ νὰ δροσιστῆ ὁ κόσμος κὶ ἡ φαμιλιά,
 15 κὶ οὐ Θεὸς νὰ δίνει χρόνια πολλὰ.
 Κὶ τοῦ χρόν'.

Θ'. Λογοπαίγνια

1. Ἐπὶ μακρὰ οἱ βλέπου κὶ λέγου : σάποιους (ὡσὰν ποῖος) εἶνι ἀ-
 τός, σανίδα (ὡσὰν εἶδα) τὸ κεφάλι σου κουπανιὰ οἱ γνώρισα.
2. Ἐφαγα ἀγὰ μγάλα (μὲ γάλα).
3. Ὡ ἀνόητη καὶ βραδίσια καρδιά (ὁ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῆ καρδιά).
4. Εἶδες κύνια ἐσθίοντα πόδας αἰγὸς προβάτου (πρὸ βάτου).
5. Ἰωάννης ὄν φιλεῖς, πόσῳ μᾶλλον ταχηνῶν (εἶ δὲ ὁ ἀ νησσῶν φιλεῖς,
 πόσῳ μᾶλλον τὰ χηνῶν).
6. Ἐπεθύμισα νὰ φάγου ζεστά, βρασιὰ, σασιὰ κουκκιά μὲ τή(ν) βρα-
 σιή(ν), σκισιή(ν), χουλιάρια.
7. Τοῦ κρουμυδ(ι) σιή(ν) κρουμυδιά(ν) πῶς δὲ(ν) κρουμυδουπρό-
 κουρε.
8. Κάπλα, παλιόκαπλα, σκουλ(η)κουμυρηγόρουπα.
9. Λαγήνα λαλουλάγ(η)να καὶ πατουλάγ(η)να.
10. Ἐπὶ ψηλό(ν) ἀράφον ἔπεσα πάν' σέφρα φραγγόξυγλις, φραγγόξυγλις.
11. Ὁρνεθα παισούκουλη παισουγυριστόπουλη, κάμ' ἀγὰ παισούκουλα
 παισουγυριστόπουλα.
12. Ἐπιθύμισα νὰ φάγου ζεστὸν καρτὸν στακόν.

Σημ. τ. Δ. Διὰ τὴν γνησιότητα τῆς προφορᾶς τῶν λαογραφικῶν κειμένων τῆς
 Μαδύτου δὲν εὐθύνεται ἡ διεύθυνσις, διότι τὰ παρέλαβε ἀπὸ τὸ Ἄρχεῖον τοῦ Λε-
 ξικοῦ Ἀκαδημίας, ὅπου φυλάσσονται πολλὰ κείμενα λαογραφικὰ Θεράκης ἀμφιβόλου
 γνησιότητος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν καταγραφὴν καὶ τὴν φωνητικὴν ἀπόδοσιν.

λβ' *).

Νάνι τοῦ μπεῦ τὸ παιδί, τοῦ βασιλέ τ' ἀγγόνι,
ὅπου γεννήθηκε σὴ Βλαχιά κι' ἀκούστηκε σὴν Πόλη.

λγ'.

Νάνι του ν' ἀποκοιμηθῆ καὶ γώ τὸ νανουρίζω
καὶ γώ τὴν κούνια του κουνῶ καὶ τὸ ἀποκοιμίζω,

λδ'.

Νάνι ποῦ τῶσπερν' αἰτός καὶ ποῦ τὸ γέννα χήνα
καὶ ποῦ τὸ κοιλόπνεσε μιὰ χρυσοκαρδερίνα ¹⁾).

λε'.

Νάνι ποῦ τὸ κουνούσανε τρεῖς ἀδελφές καὶ μάννα,
κι' ἀκόμα δὲν τοὺς ἔφθασε, πήραν καὶ παραμάννα.

λστ'.

Ὁ Ὑπνος στὰ ματάκια του κ' ἡ Γειά σὴν κεφαλὴ του
κ' ἡ ἀγρυπνιά του στὰ βουνά νὰ πᾶ νὰ βρῆ τίς χθροὶ του

λζ' *).

Ὁ Ὑπνος τρέφει τὸ παιδί καὶ ἡ Γειά τὸ μεγαλώνει
καὶ ἡ Κερά ἢ Παναγιά τὸ καλοξημερώνει.

λη' *).

Ὁ Ὑπνος τρέφει τὰ μικρά κ' ἡ Γειά τὰ μεγαλώνει
κ' ἡ Παναγιά κι' ὁ Χριστὸς τὰ καλοξημερώνει.

λθ'.

Ὁ Ὑπνος τὸ παρακαλεῖ μὰ κείνο δὲ κοιμᾶται
καὶ τὴ μάννα τ' τυραννεῖ καὶ τὸ βυζὶ θυμάται.

μ'.

Ὑπνε, ποῦ πέρνεις τὰ μικρά, ἔλα καὶ πάρε τοῦτο,
μικρό, μικρό σὲ τῶσοσα, μεγάλο φέρε μου το.

ΤΑΧΤΑΡΙΣΜΑΤΑ

95

Σηλυβριά.

Νὰ χορέψη, νὰ χαρῆ,
τώρα ποῦναι νιὸ παιδί

1) Ἡ ἢ Παναγιά κυρία.

κι' αὔριο σάν παντρευθεῖ
 μεσ' στὰ βάσανα θά μπεῖ

96

Σηλυβριά.

Τὸ δικό μας τὸ παιδί
 εἶναι μάλαμα φλουρί
 καὶ τὰ ξένα τὰ παιδιὰ
 εἶναι κάλπικα ¹⁾ φλουριά.

97

Καστανιές.

Κακόχρονο νὰ ἔχνε οἱ δουλειές
 καὶ μαρέλες καὶ θελειές.
 Τὸ παιδί θε νὰ θρέψω
 καὶ δουλειές δὲ θὰ γυρέψω.

98

Σηλυβριά.

Τὰμ τιρλι, ποῦ πᾶς μωρή ;
 — Στὸν μπακάλη γιὰ τυρὶ
 καὶ τυρὶ δὲν ἤραμε
 τὸν μπακάλη δεῖραμε,
 5 δεῖραμε σκοτώσαμε
 τζερεμέ ²⁾ πληρώσαμε.

99

Σηλυβριά.

Μώρ' καλό στο
 καὶ καλό στο,
 πάρε ἕνα ξύλο
 καὶ δός το.

100

Τάσα, μάσα,
 κόκκινα, κεράσια.

101

Νάκια, νάκια
 καὶ κανάκια.

1) Κίβδηλα.—2) Λ. Τ. Ἀποζημίωση.

102

Τὸ μωρὸ θέλει χορὸ
τὰ βιολιά δὲν εἶν' ἐδῶ.

ΟΤΑΝ ΧΟΡΕΥΑΝ ΤΟΝ ΓΙΟ

103

Μάδυτος.

“Ἐχω γιό κ' ἔχω χαρὰ
ποὺ θὰ γίνω πεθερά.
ἔχω γιό κ' ἔχω καμάρι,
ποιὰ κόρη θὰ τὸν πάρει;

104

“Ἐχω γιό κι' ἔχω χαρὰ
ποὺ θὰ γίνω πεθερά
ἔχω γιό γιὰ νὰ παντρέψω
νὰ τὸν σπιτοναϊκόκερέψω.

105

“Ἐχω γιό κ' ἔχω καμάρι
πὲρ νῶ νύφ' ἀπ' τὸ Φανάρι.

106

Σηλυβριά

Τὰ κορίτσια τὰ καλὰ
πέντε δέκα στὸν παρὰ
τ' ἄλλα τὰ καλλίτερα
ἕνα καπάκι πίτερα.

ΟΤΑΝ ΧΟΡΕΥΑΝ ΤΗΝ ΚΟΡΗ

107

Σηλυβριά.

Νὰ χορέψη θέλ' ἡ κόρη
καὶ παπούτσια δὲν ἐφόρει,
θὰ τῆς δόσω τὰ δικά μου
νὰ χορέψ' ἡ περδικὰ μου.
5 “Ἄς χορέψει κι' ἄς χαρεῖ
κι' ἄς μὴν ἔχει νὰ φορῇ.

108

Καστανιές.

Κυριακίτσα τὸ βαπτίσα
 κ' ἦταν ἄσπρο σὰ μαστίχα
 Κυριακίτσα μοῦ τὸ βγάλαν
 κ' ἦταν ἄσπρο σὰν τὸ γάλα
 5 Κυριακίτσα μου ὀρίζει
 τὰ βαπόρια μὲ τὸ ρίζι.

109

Τὸ πουλι μέσα στὴν κούνια
 κι' ὁ γαμπρὸς πέρνει τὴ βοθλα¹⁾

110

Ἔχω κόρη κ' ἔχω πίκρα
 ποὺ θά κλώθω ὅλο προῖκα.

111

Μῶρ' καλῶς το, μῶρ καλῶς το,
 σκλάβες καὶ βατίτσες δὸς το.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΝ ΤΑ ΜΩΡΑ

112

Ἄσπρη ἄσπρη ἀρχήνιζαν νὰ καταλαβαῖνε ἡ μητέρα γιὰ νὰ τὰ
 διασκεδάση γυρνοῦσε τὸ χέρι μπρὸς στὰ ματάκια τοῦ μωροῦ κ' ἔλεγε.

Σηλυβριά.

ὦ λελέ, κοὺ πεπέ.
 Κοὺ πεπέ, νάρθ' ὀ μπαμπᾶς,
 νὰ τὸ φέρη κουραμπιά,
 κουραμπιά μέσ' τὸ χαρτί
 5 καὶ χαλβὰ μέσ' στὸ κουτί,

113

Καστανιές.

Κοὺ πεπέ,
 κοὺ πεπέ θάρθ' ὀ μπαμπᾶς του,

1) Ἄδεια γάμου παρμένη ἀπὸ τὸν δεσπότη.

νά τὸ φέρῃ κουραμπιά,
κουραμπιά μέσ' τὰ χαρτιά
5 καὶ τὸ' ἀραβῶνας τὰ φλουριά,
νά τὰ βάλ' στὰ χάντρα του
καὶ στὰ χαντραλούδια του.

114

Φανάρι.

Τσίγκρι, τσίγκρι, γιὰ λελί,
στοῦ κασάπη τὴν αὐλή
φύτρωσε μιὰ λεμονιά
καὶ μυρίζουν τὰ κλωνιά.

ΠΑΙΓΝΙΩΔΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ

115

*Ἡ μητέρα ἔπιανε μὲ τὰ δύο δάχτυλα τὸ πηγουνάκι τοῦ μικροῦ
κ' ἔλεγε: πηγουνάκι, ὕστερα στοματάκι κ' ἔπιανε τὸ στοματάκι κ'
ἔξακολουθοῦσε.

Σηλυβριά.

Πηγουνάκι
στοματάκι
δύο τρυπίτσες,
δύο φεγγίτες,
5 γαϊτανάκι ¹⁾
κουτρούλου ²⁾
καὶ κολοκύθα.

Στὸ κολοκύθα χτυποῦσε λαφριά τὸ κεφαλάκι καὶ τὸ μωρὸ
γελοῦσε.

116

Στρίντζα ³⁾.

Πηγουνὶ στοματί,
δύο τρυπιά, δύο φεγγιά,
δύο γαϊτάνια κολητά,
Πήττα μπόγάτσα
φάγε καὶ μιὰ πάτσα.

1) Φρύδια.—2) Μέτωπο.

117

Καστανιές.

Πουγουνί
 και στομί
 και μυτίσα
 και ματάκια
 5 και φρυδάκια
 κουτουπί ¹⁾
 κέφαλος.

118

Τζετώ.

Πουγουνί
 και στομί,
 δυό τρυπιά,
 δυό φεγγιά,
 5 δυό γαϊτάνια
 κουτουπόσ
 κέφαλος.

ΠΑΙΓΝΙΩΔΗ

119

‘Ο μεγάλος είχε τὸ παιδάκι καθισμένο ἀντίκρυ του τὸ βαστούσε
 ἀπ’ τὰ δυὸ του χεράκια κι’ ἔλεγε ἀργά.

Ἔγια
 μόλα
 νὰ πᾶμε
 στήν Πόλη
 νὰ φέρουμε
 λαδάκι
 και σαπουναδάκι
 ν’ ἀλείψουμε
 τίς γάτες
 και τὰ γατουδάκια
 κι’ ὅσο περισσέψει
 στοῦ ²⁾ . . .
 τὸ μυτί.

Σηλυβριά.

Στὴν κάθε λέξη κουνιούντανε μιὰ μπρός και μιὰ πίσω, στοῦ μυτί,
 τραβοῦσε τὸ μυτάκι τοῦ παιδιοῦ και ξανάρχιζε.

1) Μέτωπο.—2) Τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ.

Αποφ. Β. Οὐνοφίδου: } ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Λειτουργικῷ
Λαογραφικῷ Μαδύτου } Ἀποφ. Β. Οὐνοφίδου

123

θὰ κάνω καὶ τὴ Μάρω μας τοὺν Στράτο γιὰ νὰ πάρει,
— Τὴ Μάρω δὲν τὴ δίνωμε, γιατί εἶν' ἀραβωνιασμένη,
5 Πάρι τὴν Κατερινιώ, πόννε ἀρχοντοκόρη,
παίρνει ζευγάρια δώδεκα κιοῦλους τῆ ζευγολάτοι,
πὺ πᾶρον' καράβια στὰ σκαριά, καράβ' ἀματωμένα,
παίρνει χωράφια ἀθέριστα, ἄλωνα μαρμαρένια,
παίρνει ἀμπέλι ἀτρούγητα, σπίτια ὁμομοφα χτισμένα.

Ἀρχιεπισκοπικὴ Λαογραφία
ἐπιμὴ Γεωργίου
Θεσσαλονίκη
7. Ε. 1 (738-4) σ. 123-126

ΜΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ. (Γαλατᾶς)

Ε'. Βαυκαλίσματα

1

Κοιμᾶτι τοῦ παιδάκι μου κὶ γὼ τοῦ νανοριζῶ
κὶ γὼ τὴν κούνια του κουνῶ κὶ τοῦ γλυκοκοιμῶ.
Κοιμᾶτι τοῦ παιδάκι μου κὴ μοῖρα του δουλεύει
κὶ τοῦ καλό του ριζικό του κουβανεῖ, τοῦ φέρνει.
5 Ἐλα νύπνο κὶ πάρι το κὶ πάντο στους μπαξέδες,
κὶ γέμισε τοὺν κόρφου του λουλούδια μενεξέδες,
πάνε του κὶ δῶ κι ἄλλου κὶ στήν Πόλη κὶ παντοῦ,
πάνι του κὶ σ' τ' Ἀγᾶ τᾶμπέλια, κὶ σ' τᾶγᾶ τὰ περιβόλια,
νὰ δγῆ τᾶμπέλια πῶς ἀνθοῦν κὶ τὰ πουλιά πῶς κελαδοῦν,
10 νὰ τοῦ δῶσ' Ἀγᾶ σταφύλια κὴ γιᾶγάδαινα κουλίκια,

2

Νάνι τοῦ Ρήγα τοῦ παιδί, τοῦ βασιλεῖ τᾶγγόνι,
πὺ τῶχει ἡ μαννούλα του χρυσὸ σταυρὸ κιδμώνει,
κοιμᾶτι τοῦ παιδάκι μου, κὶ πῶς νὰ τοῦ ξυπνήσω,
νὰ πάρω διαμαντόπετρες νὰ τοῦ πετροβολήσω.
νανι—νανι—νανάκια του,
ὁ ὕπνος στὰ ματάκια του.
Μὴ χτυπᾶτε, μὴ βροντᾶτι,
τοῦ παιδάκι μου κοιμᾶτι.

3

Κοιμήσου κὶ παράγγειλα στήν Πόλη τὰ προικιά σου,
στή Βενετιά τὴ γούνα σου κὶ τὰ διαμαντικά σου.
Νάνι νάνι τοῦ μορό μου, νάνι νάνι τὸ μικρό μου,
νάνι τὰ γλυκά του μάτια, θέλουνε νὰ κοιμηθοῦν.
5 Κὶ τὴ νύχτα δταν ξυπνήσουν θέλουνε νεράκ' νὰ πιοῦν.
Κοιμήσου μὲ τὴν Παναγιά κὶ μὲ τοὺν Ἀγιγιάννη,
μὲ τοὺν ἀφέντη τοῦ Χριστό, κὶ ὅπου πονεῖς νὰ γιάνει.

Κοιμάται κι' ὄνειρεύεται ξυπνᾷ κι' μεγαλώνει,
οὐ νύπνος θρέφει τὰ μωρά, ποὺ μάννα καμαρώνει,
10 Τάρνα—τάρνα—νάκια του—νάχει τὰ κανάκια του.

ΣΤ'. Θωπεύματα

- 1 Τὸ παιδί μου θέλ' χορό,
τὰ διουλιὰ δὶν εἶνι δῶ'
ὅποιος πάγει κι' τὰ φέρο'
δώδεκα φλουριὰ στὸν χέρο'.
Τάσαν-τάσαν-τασανὰ
ἕναν κάδου κάστανα,
ἔφαγε τὰ κάστανα,
ἄφκε τὰ δαμάσκηνα.
- 2 Τοῦ δικό μου τὸν παιδί,
εἶνι βενέτικο φλουρι
κι' τὰ ξένα τὰ πιδιά
εἶνι κάλπικα φλουριά.
- 3 Τς ἀκαμάτρας τὸν παιδί,
χοροφτάνια γύρευε,
κι' ἀπὸ τὰ χοροφτανάκια
πέφτανε τὰ κουρελάκια.
- 4 Τοῦ παιδί μου νᾶν' καλὰ
κι' ἄς φοφοῦν τ' Ἄγα τάρνια,
κι' ἄς χορεύει, κι' ἄς πηδᾷ,
κι' κανέν' ἄς μὴ φῶτᾷ ..
- 5 Τοῦ παιδί μου θέλ' χορό,
θέλει χάρδια τοῦ καλὸ
κι' ἀπὸ μαῦρο πιτεινὸ
κουτσουλιὰ στη μύτη του.
- 6 Τᾶγοράκι μ' τοῦ χουσό,
πότε θὰ τοῦ δγιῶ τρανό,
νὰ παγαίνει στὸ σκουλειό,
νὰ μαθαίνει γράμματα
τοῦ Θεοῦ τὰ πράματα.
- 7 Ἀκούστι τί θὰ σᾶς πῶ,
τὸ τέπαθα μιὰ νύχτα,
μὴ κλέψανε τοὺν τζέντζεση
γεμάτουνε ρουβύδια.

- Δὲν κλαίγω γὼ τοὺν τζέντζεση,
δὲν κλαίγω τὰ ρουβίθια
μὸν κλαίγω τὰ παιδάκια μου,
ποὺ κλαίγαν οὔλη νύχτα.
Τσᾶο βάρων βέρβερον σ' χωργιόρβου
Τσουόρβου κατούρβου σπαθί μου
[γεια']
Πᾶσα βιοβιοβιτωνιά, τζουντζουλιὰ
[γαρουφαλιά.
- 8 Γιὰ χουρέψιτι καλὰ,
γιὰ τὰ σπᾶζω τὰ διολιά,
γιὰ τοῦ δίνιτι καρύδια,
γιὰ τὰ σπάνω τὰ σανίδια.
Χούρψε καὶ πήδηξε
τὰ παπούτσια τ' τρύπησε,
κι' χορεύει κι' πηδᾷ
κι' ὡς τοὺν οὐρανὸ πετᾷ,
Νάνι νανὶ τοῦ λέγανε,
κι' τοῦ προυξενεύανε,
κι' τοῦ δίνανε προικιά,
ἕνα κόσκινο κουκκιά,
κι' τοῦ δίνανε μαντύλια
ἀπ' τοῦ λαχανιοῦ τὰ φύλλα
κι' τοῦ δίναν μαξιλάρια,
τῆς καμήλας τὰ πουνδάρια,
κι' τοῦ δίνανε σεντούκια,
τῆς χελώνας τὰ καρβούκια
κι' τοῦ δίνανε ἀμπέλ',
νὰ χορηῖ λαγὸς νὰ μπαίν'.
- 9 Τᾶγοράκι μ' τοῦ κηγκάτου
στην ἀμυγδαλιά ποὺ κάτω
ποῦτρωγε ἀγὸ κροκάτου
κι' ἔπινε κρασί μουσκάτου.

(1) Πιθανόν: σ' ἀφίνω γεια.

Ἔχω γιὸ κι ἔχω καμάρι,
 κάνω νύφ' ἀπὸ Φανάρι,⁽¹⁾
 Κάμ' ἢ νύφη μου παιδιά,

κάνω κάστρο φαμιλιά,
 πέντε γιους κι μιὰ μηλιά,
 κι ἄλλη μιὰ ροδακινιά.

Ζ'. Διάφοροι ρυθμικαὶ παιδικαὶ ἀναφωνήσεις

1 Μαρίγια λὲν τὴν Παναγιά,
 Μαρίγια λὲν κι σένα.
 Μαρίγια ἄναψ' τοῦ κιρὶ
 κι βάλτο στοῦ φανάρι,
 κι φέγγι μι νὰ πουρπατῶ,
 νὰ πάγου στοῦ καράβι,
 νάνοιξω τοῦ σεντούκι μου,
 τὰ γυροκλειδωμένον,
 νὰ πάρου τοῦ μαντίλι μου,
 τοῦ χρυσοκεντημένον,
 νὰ δήσου τοῦ χεράκι μου,
 τοῦ μαχαιροκομμένον.

2 Ἄνιβαίνου στη συκιά
 κι πατῶ στὴν καρυδιά,
 τρώγω τὰ βερούκοκκα
 με τὴν ἀσημόκουπα,
 πίνω τοῦ γλυκὸ κρασὶ
 με τὴν γούπα τὴν χρυσῆ,
 κι φωνάζου μιὰ φωνή,
 μιὰ φωνὴ ἀγγελικὴ,
 ὅσπου νάρτ' ἢ μάγνα μου,
 κὴ σκύλα ἢ ἀδεοφή μου,
 πρόφταξε οὐ ἄγγελος
 κι πῆρε τὴν ψυχὴ μου.

3 Φράγγο Τζιτζίγκο,
 δό μι τὸ καπέλλο σου,
 νὰ πάγω πέρα—πέρα,
 βρίσκου μιὰ κοπέλλα
 κἔτρωγι σταφύλι
 ἔπει μιὰ ρώγα,
 πῆγα νὰ τὴν πάρω,
 μεδῶκε ἓνα μπάτσο,

ἔπеса στοῦ λάκκο,
 σκώθηκα τοῦ Σαββάτου,
 σὰν ἄλογο βαρβάτου.

4 Ἔνα καλάθι πίτουρα
 ὅποιος τὰ φάγ' βρουσιότερα,
 γιὰ σὺ γιὰ γώ,
 γιὰ ὁ μαῦρος πέτακας,
 πέτακας φαρμακερός,
 ποὺ φαρμακῶνει τὸ πουλί
 (τσίου τσίου τὸ πουλί
 τὸ ἀηδόνι, τὴ δόνι)

5 Ἐκατσε νὰ φάει γάλα
 κι κατὰπι μιὰ χουλιάρρα,
 ποὺ νὰ πᾶ τὸν θάψουμε,
 στὴν ἁγία Κατερίνα,
 τῶγ' ἀνώγια κι κατώγια,
 κι σταυρὸ κι κομπολόγια.

6 Ἐνας πάγει στοῦ ταξίδι,
 ἄλλος πάγει στοῦ Μισίρι,
 νὰ μὴ φέρει δαχτυλίδι,
 δαχτυλίδι πυργωτό,
 μὴ καφάσι κι λουτρό.

7 Ἀπλωσα τὰ δίχτυα μου,
 ἔπιασα μιὰ πέρδικα,
 στοῦ κλουβὶ τὴν ἔβαλα,
 μόσχο τὴν ἐλότιζα,
 ζάχαρη τὴν τάγιζα,
 κι ἀποὺ τὸν μόσχο τὸν πουλὺ
 σκανταλίσκε τὸ πουλί,
 ἔφγε πάγει στοῦ βουνό,
 στοῦ βουνό τὰντικρονό,
 Ἔλα, περδικίτσα μου,

1) Χωριὸ τῆς περιοχῆς τὸ Φανάρι.

δὲ σὶ κάνω τίποτε,
κόψε τοῦ κεφάλι μου,
οῖξ³ του μέσ³ τῆ θάλασσα,
νὰ ματώσ³ ἢ θάλασσα,
νὰ περάσ³ τοῦ Ρήγα γιός,
κὶ τοῦ βασιλῆ γαμπρός,
νὰ ρωτήξει, νὰ ξετάζει,
τίνος εἶνι τοῦ κεφάλι,
τοῦ λωλοῦ τοῦ Στεφανή,

ποῦπιασε μιὰ πέρδικα,
μὶ μαχαίρια μὶ κουντάρια,
μὶ τρακόσια παλλικάρια.
8 Ἀταλάκα—ματαλάκα
τοῦ μουζίου τάκα—τάκα
μὰ τοῦ σπαθί,
μὰ τοῦ γυαλί,
μὰ τῆς ἐλιᾶς τοῦ φύλλου,
ἄψε σβύσε κὶ κοπάνιζε τοῦ σκύλου.

9 Πουντικός ν¹ ἔπεσεν ἀπ τοῦ παναθύρι
κὴ μάννα του τοῦν ἔλεγε: —Ποῦ πᾶς καρaboκύρη ;
—Πάγου νὰ φέρουν μάρμαρα, νὰ χτίσω μοναστήρι,
νὰ βάλω τὰ πουντίκια μου, νὰ μὴν τὰ φᾶν οἱ ψύλλοι.

10 Πούπουλο τριπούπουλο γιὰ σταφύλι πούπουλο,
καράλι μαράλι στράτα βίτσι-βιτσόνι
τάλια-ροῦπα εἶπα σκλέπα
γιὰ τοῦ Παντελῆ γυναίκα
γιὰ ζῆ, γιὰ πεθαίν³
γιὰ ὁ Παντελῆς τὴν κάρογ³ κὶ διαβαίγ³.

11 —Ἀνέβα μῆλο, κατέβα ρόδι, στὴν Παναγιά τὰ οῖξετε,
νὰ σὲ ρωτήσω τί κάν³ ἢ κόρη. κοιλίκα νὰ μὴ κάνετε,
—Ταντέλλα πλέκει καὶ δὲν ἀδιάζει τὴ μάννα μ³ νὰ μὴ δώσετε,
κὶ σὰ ξαδιάσει, γιὰτὶ μὲ καταράστηκε,
θὰ κουβεντιάσει. φαρμακερὴ κατάρα :
12 —Θερίσεται ἄλωνίσετε «Οὔλη μέρα νὰ λαλῶ
δεμάτια κουβανήσετε, κὶ τοῦ βράδ³ νὰ σκάζω»⁽¹⁾.

Η' Ἑορταστικά

1. Στὰ Χριστούγεννα

Χριστούγεννα πρωτοῦγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ κόσμου,
Σήμερ³ γεννέθηκ³ οὐ Χριστὸς οὐ πλάστης κὶ οὐ Θεὸς μου,
γεννήθη κὶ ἀναθράφηκε στὸν μέλι κὶ τοῦ γάλα,
τοῦ μέλι τρώων οἱ ἄρχοντες κὶ τὸ περὶ στοὺς ἄγιοι,
5 ἄγγελοι τὸν δοξάζουγ³ κὶ ἄθρωποι θαμάζουνε.
Μάγοι τὸν προσκύνησαν, ποιμένες τὸν γιορτάζουνε.
Τοῦ θᾶμα σὰν τοῦ ἄκουσεν οὐ ἄπιστος Ἡρώδης

1 Τοὺς στίχους τούτους ἀποδίδουν εἰς τέτιγα, περὶ οὗ πιστεύουν ὅτι καθ' ἑκάστην προΐαν ἀνανεοῦται.